

Trestní řád rozlišuje **pět stadií** trestního řízení.

Stadia trestního řízení

Přípravné řízení - Předběžné□ projednání obžaloby□ - Hlavní líčení - Odvolací (opravné) řízení□ - Vykonačací řízení

Přípravné řízení

Je prvním stadiem trestního řízení. Úkolem tohoto stadia je zjistit, zda je podezření z trestného činu proti určité osobě natolik odůvodněné, že je možno podat obžalobu k soudu. V tomto stadiu je třeba zjistit a obstarat důkazy svědčící o vině obviněného, stejně jako další důkazy, které vinu vyvracejí. Na správném provedení přípravného řízení závisí i výsledek celého trestního řízení. Nově je také možné v tomto stádiu sjednat mezi obviněným a státním zástupcem tzv. dohodu o vině a trestu.

Úkoly přípravného řízení:

- opatřit podklad pro rozhodnutí, zda má být podána obžaloba a věci se má zabývat soud nebo zda má být upuštěno od dalšího trestního stíhání osoby,

- zjistit všechny okolnosti významné pro rozhodnutí o trestném činu, jeho pachateli, trestu a ochranného opatření, jakož i pro rozhodnutí o nároku poškozeného na náhradu škody a zajistit potřeby důkazy,

- odhalit příčiny trestné činnosti a okolnosti, které umožnily nebo usnadnily její spáchání.

Úkolem přípravného řízení je objasnění skutečností nasvědčujících tomu, že došlo ke spáchání trestného činu. V tomto stadiu řízení plní významnou úlohu také státní zástupce, který vykonává dozor nad činností policejního orgánu a rozhoduje o podání obžaloby k soudu.

Předběžné projednání obžaloby

Předběžné projednání obžaloby je soudním stadiem trestního řízení, které následuje po podání obžaloby, návrhu na potrestání či návrhu na shválení dohody o vině a trestu. Nejde o povinné stadium trestního řízení, trestní věc tedy nemusí tímto stadiem vždy projít.

Úkolem tohoto již soudního stadia řízení je, aby soud posoudil, zda obžaloba (popř. návrh na potrestání nebo návrh naschválení dohody o vině a trestu) podaná státním zástupcem soudu poskytuje spolehlivý podklad pro další řízení, zda přípravné řízení bylo provedenou v souladu se zákonem a zda jeho výsledky dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud.

Při předběžném projednání obžaloby se rozhoduje o tom, zda soud nařídí hlavní líčení či nikoliv (např. soud může vrátit věc státnímu zástupci k došetření či dojde k zastavení trestního stíhání osoby).

Cílem tohoto soudního stadia řízení je zabránit projednávání neodůvodněných obžalob ve veřejném hlavním líčení.

Hlavní líčení

Hlavní líčení je nejdůležitějším stadiem trestního řízení. Jedná se totiž o povinné stadium trestního řízení, v němž se rozhoduje o vině a trestu obžalovaného. Soud přezkoumává obvinění obsažená v obžalobě nebo v návrhu na potrestání a nově taktéž v dohodě o vině a trestu, opatří důkazy navrhované v obžalobě a zabezpečí jejich provedení, a to zásadně za účasti veřejnosti a dalších subjektů trestního řízení majících vliv na průběh projednávané věci.

V hlavním líčení rozhoduje soud – senát či samosoudce. Soud je při svém rozhodování nezávislý a je vázán pouze právním řádem. Státní zástupce, který podává obžalobu k soudu, má v hlavním líčení i v celém řízení před soudem postavení procesní strany. V řízení před

soudem je též plně zaručeno uplatnění práva obžalovaného na obhajobu, které je realizováno jeho vlastní obhajobou nebo možností obhajoby prostřednictvím obhájce. Účast obhájce je nezbytná v případech tzv. nutné obhajoby.

Hlavní líčení se koná za stále přítomnosti všech členů senátu, zapisovatele a státního zástupce. Přítomnost obžalovaného je zásadně rovněž nezbytná. V nepřítomnosti obžalovaného lze provést hlavní líčení výjimečně za podmínek uvedených v zákoně.

V hlavním líčení může soud rozhodnout pouze o skutku, který je uveden v žalobním návrhu obžaloby podané proti určité osobě státním zástupcem. Soud však může kvalifikovat skutek odchylně od obžaloby (např. skutek posouzený obžalobou jako ublížení na zdraví může soud kvalifikovat jako pokus vraždy). Do jisté míry je specifické řízení o schvalování dohody o vině a trestu, kde je pozice soudu omezena - zjednodušeně řečeno - na její schválení či neschválení.

Hlavní líčení zpravidla končí vyhlášením rozsudku, kterým se buď obžalovaný uznává vinným (rozsudek odsuzující), nebo se obžaloby zprošťuje (rozsudek zprošťující). Hlavní líčení však

může skončit i jiným způsobem, a to např. zastavením nebo přerušením trestního stíhání, anebo postoupením věci.

Odvolací (opravné) řízení

Toto řízení se koná tehdy, pokud je rozsudek soudu prvního stupně napaden **odvoláním**, které může podat obžalovaný, státní zástupce a další oprávněné osoby. Podáním odvolání tedy přechází řízení do dalšího stadia trestního řízení.

O odvolání proti rozsudku okresního soudu rozhoduje nadřízený krajský soud. O odvolání proti rozsudku krajského soudu rozhoduje nadřízený vrchní soud. Soud rozhodne o odvolání tak, že mu buď vyhoví nebo jej zamítne. Soud, jemuž věc byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí je vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí odvolací soud.

Úkolem řízení o opravných prostředcích (řízení opravné) je přezkoumat na základě podaného opravného prostředku předcházející řízení i vlastní rozhodnutí, a to podle typu opravného prostředku, jak po stránce skutkové, tak po stránce právní.

Trestní řád rozeznává opravné prostředky řádné a mimořádné. Řádnými opravnými prostředky jsou **stížnost** a **odvolání**, které směřují proti zatím nepravomocnému rozhodnutí, a to stížnost do usnesení a odvolání proti rozsudku. Specifickým opravným prostředkem proti trestnímu příkazu je **odpor**. Mimořádnými opravnými prostředky jsou **dovolání**, **stížnost pro porušení zákona**, **obnova řízení**, které vždy směřují proti rozhodnutí již pravomocnému.

Soudní stádium řízení následuje po řízení přípravném za situace, kdy státní zástupce podá obžalobu (popř. návrh na potrestání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu), kterou se musí zabývat soud. Právě v soudním stadiu řízení se rozhoduje o nejdůležitějších otázkách, tedy vině a trestu a přezkoumávají se již vydaná rozhodnutí soudu.

Vykonávací řízení

Posledním stadiem trestního řízení je řízení vykonávací. Jeho účelem je uskutečnit obsah rozhodnutí, vydaného orgány činnými v trestním řízení (např. výkon rozsudku, jímž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody).

Právní mocí odsuzujícího rozsudku se řízení dostává do posledního stadia – vykonávacího řízení. Rozhodnutí vykonává, případně jeho výkon nařizuje ten orgán, který rozhodnutí učinil a vydal.

V řízení před soudem rozhodnutí senátu vykonává nebo jeho výkon nařizuje předseda senátu.

Trestní věc nemusí projít všemi stadii trestního řízení. Tak např. nemusí být v konkrétní věci nařízeno předběžné projednání obžaloby, protože pro to nejsou shledány zákonné důvody. Věc může být rozhodnuta již v přípravném řízení a hlavní líčení se tak vůbec konat nebude. Rovněž tak v rámci odvolacího řízení může být vydáno rozhodnutí ve prospěch obžalovaného a pak není důvodu pro konání vykonávacího řízení, neboť rozsudkem nebyl uložen trest.